

likestillings- og inkluderingsdepartement Barne-
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka/Karasjok
Telefovdna +47 78 47 40 00
Telefáksa +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Toril Iversen, +47 78 47 40 17
toril.iversen@samediggi.no

DIN ČUJ./DERES REF.

MIN ČUJ./VÅR REF.

BEAIVI/DATO

11/6083 - 2

09.03.2012

Almmut go válddát oktavuoda/
Oppgis ved henvendelse

Høringssvar fra Sametinget - NOU 2011:18 - Struktur for likestilling

Sametinget viser til høringsbrev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 09.12.11, med NOU 2011:18 Struktur for likestilling vedlagt.

Utredningen er levert av Likestillingsutvalget, som ble oppnevnt i februar 2010. Den omhandler vurderinger av de eksisterende institusjonelle og organisatoriske rammene for likestillingsarbeid i offentlig regi på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Utredningen har forslag til lovendringer, organisatoriske endringer og tiltak og forslag til økonomiske virkemidler.

Generelle kommentarer

Sametinget vil berømme Likestillingsutvalget som har levert en god oversikt over likestillings- og diskrimineringsfeltet. I utredningen er det videre foreslått gode tiltak som kan medvirke til at oppfølgingen av likestillingsarbeidet blir tydeligere. Den samiske befolkningen berøres av de samme utfordringene som resten av befolkningen når det gjelder likestilling mellom kjønnene. De tiltakene som utredningen foreslår, angår også den samiske befolkningen.

Sametinget er imidlertid ikke fornøyd med at Sametingets rolle spesielt og et samisk perspektiv generelt er fraværende i utredningen. Staten Norge er grunnlagt på territoriet til to folk, samer og nordmenn. En naturlig del av det flerdimensjonale perspektivet er likestilling i samiske samfunn. Mange samer utsettes for det utredningen omtaler som sammensatt diskriminering, der etnisitet er et av grunnlagene.

Sametinget har ikke vært involvert i arbeidet med denne utredningen. Vi har i vår dialog med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) etterspurt strategier og tiltak for hvordan de skulle sikre at samiske perspektiv inkluderes i utvalgets arbeid. Det er derfor beklagelig at samiske perspektiv ikke er vurdert i utredningen.

Sametingets arbeid med likestilling

Sametinget prioriterer likestilling høyt. Som et kjønnsbalansert folkevalgt organ, er det også forventninger om dette utenfra. Dagens sameting består av 49 % kvinner. Dette resultatet har ikke kommet av seg selv. Både partiene og organisasjonene har pålagt seg selv å ha en jevn kjønnsbalanse

på listene til sametingsvalget. Dette er senere fulgt opp gjennom et vedtak i Sametingets plenum om krav om minimum 40-60 % kjønnsbalanse til listestillere.

I 2008 vedtok vi vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009-2013. I denne er Sametingets strategier og tiltak når det gjelder kjønnslikestilling, toleranse for ulike seksuelle legninger og bekjempelse av vold i nære relasjoner presentert. Vårt viktigste verktøy i vårt arbeid er integrering av likestilling på alle politikkområder. Vi har blant annet integrert kjønnslikestilling i vårt budsjett. Alle tiltak i budsjettet skal vurderes i et kjønnsperspektiv. I budsjettet er det videre krav om at institusjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett må ha minst 40-60 % kjønnsbalanse i styret. I handlingsplanen er en av strategiene våre at samisk språk- og kulturkompetanse integreres i Likestillings- og diskrimineringsombudets (LDO) virksomhet.

Kommentarer til utredningens hovedpunkter

Presiseringer i lovgrunnlaget

Sametinget støtter utvalgets forslag om et forbud mot diskriminering på flere grunnlag, eller sammensatt diskriminering, i likestillingsloven. Utvalget mener at et slikt forbud blant annet vil øke bevisstheten om personer og grupper som er særlig sårbare når det gjelder diskriminering.

Mange samer opplever diskriminering på grunn av sin samiske bakgrunn. Blant annet viser Ketil Lenert Hansen i sin forskning at samer har dårligere selvrapportert helse enn nordmenn, og samekvinner jevnt over har dårligere helse enn samiske menn. Aller dårligst helse har samisktalende kvinner som bor utenfor forvaltningsområde for samisk språk.

Den høyere selvrappoteringsen av dårligere helse blant samekvinner utenfor forvaltningsområdene, kan blant annet ha sammenheng med at disse kvinnene har større problemer med å kommunisere med lege enn dem som bor i kommuner der helsetjenesten tar hensyn til samisk språk og kultur. Dette er et eksempel på sammensatt diskriminering der etnisitet og kjønn er medvirkende faktorer.

For øvrig når det gjelder selvopplevd diskriminering av samer viser vi til samarbeidsprosjektet mellom barneombudene i Norge, Sverige og Finland om retten til medvirkning for samiske barn og unge etter barnekonvensjonens artikkel 12. Rapporten er fra 2008.

Nytt likestillingsdirektorat

En eventuell ny organisasjonsstruktur for likestilling må ta hensyn til at det er to folk i Norge, samer og nordmenn. Samisk språk- og kulturkompetanse må derfor sikres i et eventuelt nytt direktorats virksomhet. Hvis regionkontorer skal opprettes må et av de ha et særskilt ansvar for oppgaver som gjelder den samiske befolkning.

Et tiårig utviklingsprogram for likestilling

Sametinget opplever stadig at når nasjonale reformer og satsninger skal igangsettes, er utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv utelatt. Det samiske folks rettigheter på likestillingsfeltet må derfor inkluderes samtidig som satsningen eventuelt igangsettes.

Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda

Sametinget har i møter med LDO fått opplyst at de har få henvendelser fra samiske brukere. Foreliggende utredning bekrefter også at ombudet har utfordringer med hensyn til å være et lavterskeltilbud. Sametinget tror at å bli møtt av personell som behersker samme språk og har kunnskap om kulturen, kan gjøre ombudets mer relevant for samer. Sametinget har derfor som et av

våre tiltak i vår handlingsplan for likestilling, at vi vil medvirke til at det sikres samisk kompetanse ved LDOs kontor. Dette har vi også tatt opp med BLD ved flere anledninger.

Samråd mellom myndighetene og sivilt samfunn

Det finnes i dag to organisasjoner som arbeider med likestilling i samiske samfunn, Sámi NissonForum (SNF) og Sárahka. Disse organisasjonene gjør et uvurderlig arbeid for likestilling i samiske samfunn. Sametinget gir tilskudd til organisasjonene over vårt budsjett. Et kontaktutvalg mellom de sentrale myndighetene og likestillingsorganisasjonene må inkludere disse.

Videre oppfølging av utredningen

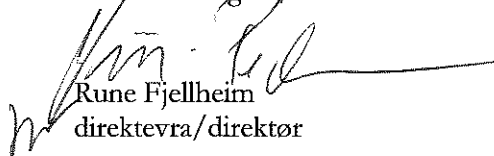
Når det gjelder den videre behandlingen og oppfølgingen av Likestillingsutvalgets første utredning gjør Sametinget oppmerksom på at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er pliktig til å konsultere Sametinget om alle typer tiltak som kan påvirke samene direkte. Statens konsultasjonsforpliktelser omfatter innføring av all lovgiving og administrative tiltak som kan få direkte betydning for samene som urfolk. Det vil i stor grad være opp til Sametinget å avgjøre hvilke saker som særlig berører samene. Dette følger av samelovens § 2-1. Dette betyr at selve konsultasjonen også skal avklare om et tiltak vil kunne påvirke samene direkte.

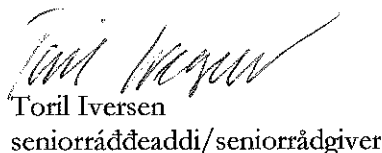
Konsultasjonsavtalen fra 2005 fastsetter nærmere spillereglene for hvordan statlige myndigheter og Sametinget kommuniserer om beslutninger som kan ha direkte betydning for samene. Selv om konsultasjonsavtalen konkretiserer spillereglene for kommunikasjonen, ligger statens forpliktelser til å konsultere i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP) og i FNs erklæring om urfolks rettigheter fra 2007. Det vil være forskjellig fra sak til sak om Sametinget velger å gå i konsultasjon, hva som er gjenstand for konsultasjon og i hvilket stadium av beslutningsprosessen Sametinget velger å konsultere. Dermed er det viktig med en tidlig avklaring om prosess med Sametinget når det kommer nye saker fra staten.

Vanlig saksgang med forslag utarbeidet av offentlige utvalg kan være at regjeringen velger å følge opp med en stortingsmelding. I slike saker må alle vedtak om lover, forskrifter og retningslinjer være vurdert, utredet og hørt jf. utredningsinstruksen. Det kan ikke fattes beslutning eller vedtak som avviker vesentlig fra hva som har vært foreslått på høring fordi berørte instanser da ikke har fått tatt stilling til eller uttalt seg til saken. For Sametinget er det viktig at det som vurderes også omfatter de interessene Sametinget vil ivareta. Hvis dette ikke er tilfellet vil Sametinget kunne være avskåret fra å konsultere om løsninger som Sametinget ønsker fordi de i vesentlig grad avviker fra forslag som har vært på høring.

Sametinget ønsker en konstruktiv dialog med Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet om den videre behandlingen og oppfølgingen av NOU 2011: 18 Struktur for likestilling. Vi ser fram til å høre fra dere om saken, og vi ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Dearvvuodaiguin/ Med hilsen

Rune Fjellheim
direktevra/direktør

Toril Iversen
seniorråddeaddi/seniorrådgiver